

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 7.9.2011
KOM(2011) 539 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**energian toimitusvarmuudesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä – ”EU:n
energiapolitiikka: yhteistyö rajanaapureiden kanssa”**

{ SEK(2011) 1022 lopullinen }
{ SEK(2011) 1023 lopullinen }

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**energian toimitusvarmuudesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä – ”EU:n
energiapolitiikka: yhteistyö rajanaapureiden kanssa”**

JOHDANTO

Varma, kestävä ja kilpailukykyinen energian saanti on olennaisen tärkeää EU:n taloudelle, teollisuudelle ja kansalaisille. Se on siten eräs EU:n politiikan perustavoitteista. EU tarvitsee tavoitteen saavuttamiseksi riittävät välineet, joiden avulla se voi toimia etujensa edistämiseksi sekä EU:n sisällä että suhteessa kolmansiin maihin.

EU:n ulkoinen energiapolitiikka on ratkaisevassa asemassa energia sisämarkkinoiden toteuttamisen kannalta. Aiempi kokemus osoittaa, että kahdenväliset energiasuhteet yksittäisten jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden toimittaja- tai kauttakulkumaiden kanssa voivat johtaa sisämarkkinoiden pirstoutumiseen sen sijaan, että ne lujittaisivat EU:n energiahuoltoa ja kilpailukykyä. EU:n tasolla asteittain käyttöön otettu sääntelyjärjestelmä aiheuttaa kumppanimaille merkittäviä seurauksia muun muassa verkkoihin pääsyn, turvallisuuden ja kilpailusäännösten alalla. Eurooppa-neuvosto on asettanut sähkö- ja kaasumarkkinoiden sisämarkkinoiden toteutumisen määräajaksi vuoden 2014, joten niiden ulkoinen ulottuvuus on saatava nopeasti toimimaan.

Energiakauppa on maailmanlaajuisista liiketoimintaa. EU tuo yli 60 prosenttia kaasustaan ja yli 80 prosenttia öljystään. Kilpailu fossiilisista polttoainevaroista on yhä kovempaa myös nousevan talouden maiden ja energian tuottajamaiden itsensä taholta. Kasvava väestö ja nouseva elintaso voivat lisätä maailmanlaajuisia energian kysyntää 40 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Energian tuotanto ja käyttö uhkaavat ilmastojärjestelmiä, ympäristöä ja ihmisten terveyttä. Kasvava energian kysyntä nostaa maailmanmarkkinahintoja ja aiheuttaa monille energiapulaa ja tuhoa maissa, joissa fossiilisten polttoaineiden tukeminen on yleistä.

EU:n on tässä monimutkaisessa tilanteessa otettava kansainvälisellä näyttämöllä vahva, toimiva ja tasapuolinen kanta voidakseen turvata energiatarpeensa ja edistää samalla vapaita ja avoimia energiamarkkinoita sekä energian tuotannon ja käytön varmuutta ja kestävyyttä. Energia-alalla tarvitaan myös kansainvälisiä ratkaisuja, jotta voidaan saavuttaa EU:n ja maailmanlaajuiset tavoitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

EU:n energiapolitiikan poliittiset ja oikeudelliset puitteet ovat muuttuneet sen jälkeen, kun komissio antoi edellisen tiedonannon ulkosuhteista energia-alalla¹. Lissabonin sopimuksessa on asetettu EU:n energiapolitiikalle selkeät tavoitteet, joita on kehitelty edelleen Eurooppa 2020 -strategiassa². On selvää, että EU ei voi saavuttaa näitä tavoitteita käsittelemättä tarkoituksenmukaisella tavalla ulkoista ulottuvuutta.

¹ KOM (2006) 590 lopullinen.

² KOM (2010) 2020 lopullinen.

EU:n on perustettava kehitys omien markkinoidensa vahvuuksille ja laajennettava Euroopan unionin ja sen naapurimaiden³ välisten energiaverkkojen yhteyksiä sekä luotava kaikkia osapuolia hyödyttävä nykyistä laajempi sääntelyalue. Tämä edellyttää ennen kaikkea säännöllistä tietojenvaihtoa jäsenvaltioiden tekemistä ja suunnittelemista valtioiden välisistä sopimuksista. Äskettäiset esimerkit ovat osoittaneet EU:n yhteisen lähestymistavan edut.

Neuvosto on tunnustanut tarpeen toteuttaa uusia aloitteita, joilla kehitetään keskinäisesti hyödyllisiä energiakumppanuuksia keskeisten toimijoiden kanssa kaikista yhteistä etua koskevista asioista, joita ovat muun muassa energian toimitusvarmuus, investoinnit kestävyteen ja ympäristönsuojeluun, vähähiilinen teknologia, energiatehokkuus ja ydinturvallisuus. Tässä tiedonannossa ehdotetaan käytännön tapoja laajentaa energiayhteistyötä pelkän tuontivarmuuden ulkopuolelle. Tiedonanto noudattelee joulukuussa 2003 hyväksyttyä Euroopan turvallisuusstrategiaa, sellaisena kuin se on joulukuun 2008 Eurooppa-neuvoston tarkistamana⁴, ja strategian pohjalta ajatuksia on kehitelty edelleen.

Energiakumppanuuksien ja EU:n osallistumisen kansainvälisille foorumeille, kuten G-20:een, on myös edistettävä entistä kestävämpiä energiapolitiikkoja kolmansissa maissa, samalla kun markkinoiden avoimuutta parannetaan ja kansainvälisiä markkinoita vakautetaan. Tavoitteena ovat maailmanlaajuiset energiamarkkinat, jotka ovat vähemmän alttiit tarjontasokeille ja toimitushäiriöille. Poliitiikan avulla voidaan vahvistaa myös EU:n kykyä kestää ulkoisia energiahäiriöitä.

EU voi suhteissaan kehitysmaihin ja vähiten kehittyneihin maihin antaa arvokkaan panoksen talouden kehitykseen ja köyhyyden lievittämiseen asettamalla kehitysyhteistyöpolitiikassaan painopisteeksi kestävänsä energian ja sen saannin. EU voi ainutlaatuisella tavalla edistää uudistustoimenpiteitä, infrastruktuurien kehittämistä ja kestäviä energiapolitiikkoja puuttamalla tähän kehityksen kannalta keskeiseen ongelmaan.

Jäsenvaltiot, Euroopan parlamentti ja EU:n kansalaiset ovat toistuvasti vaatineet EU:ta puhumaan yhdellä äänellä ulkoisissa energiasuhteissaan. EU on osoittanut, että yhdistyneenä se voi saavuttaa tuloksia, joita yksikään jäsenvaltio ei yksin voi saada aikaan. Näitä vahvuuksia on hyödynnettävä edelleen, ja niistä on muodostettava järjestelmällinen toimintamalli. EU:n ja jäsenvaltioiden toimien johdonmukaisuutta on kiireesti parannettava, varsinkin kun otetaan huomioon energian tärkeä merkitys EU:n yleisissä poliittisissa ja taloudellisissa suhteissa useisiin kolmansiin maihin.

Energia 2020 -strategiassa⁵ nimettiin EU:n energiapolitiikan ulkoinen ulottuvuus yhdeksi tulevien vuosien keskeisistä painopisteistä. Eurooppa-neuvosto korosti uudelleen tätä sanomaa viime helmikuussa. Tässä asiakirjassa esitetyllä kattavalla lähestymistavalla pyritään vastaamaan näihin odotuksiin.

Tässä tiedonannossa ehdotetaan siten, että ulkoista energiapolitiikkaa kehitetään edelleen ja että sen painopisteet ovat:

³ Ehdokasmaat, Länsi-Balkanin mahdolliset ehdokasmaat ja Euroopan naapuruuspolitiikan piiriin kuuluvat 16 naapurimaata.

⁴ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> ja

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf

⁵ KOM (2010) 639 lopullinen.

- energian sisämarkkinoiden ulkoisen ulottuvuuden kehittäminen
- varmaan, turvalliseen, kestäväan ja kilpailukykyiseen energian saantiin tähtäävien kumppanuuksien lujittaminen
- kestäväan energian saannin parantaminen kehitysmaissa ja
- EU:n politiikkojen edistäminen sen rajojen ulkopuolella.

1. ENERGIAN SISÄMARKKINOIDEN ULKOISEN ULOTTUVUUDEN KEHITTÄMINEN

EU:n energiamarkkinat ovat toiminnassaan erittäin riippuvaisia tuonnista ja siten vapaista ja avoimista markkinoista. Niiden puuttuessa EU on altis politiikan ja hintojen epävakaudelle. Yhden osan toimitusvarmuus riippuu koko markkinoiden toimitusvarmuudesta. Ulkoisen energiapolitiikan on vastattava sisämarkkinoiden keskinäisiä yhteyksiä ja EU:n jäsenvaltioiden keskinäistä riippuvuutta.

1.1. Koordinointi sisämarkkinoilla: EU:n ja jäsenvaltioiden vaikutusvallan lisääminen

Jäsenvaltioiden kahdenvälisillä sopimuksilla kolmansien maiden kanssa on merkittävä vaikutus energiainfrastruktuurien ja EU:hun suuntautuvien energiatoimitusten kehitykseen. Sopimusten on oltava täysin EU:n lainsäädännön mukaisia.

Tästä syystä komissio ehdottaa tämän tiedonannon yhteydessä päätöstä, joka koskee jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden energia-alalla tekemiä valtioiden välisiä sopimuksia koskevaa tietojenvaihtojärjestelyä. Ehdotettu järjestely on Eurooppa-neuvoston pyynnön mukainen⁶, ja sillä laajennetaan ja täydennetään ilmoitusmenettelyä, jota jo nyt sovelletaan kaasusopimuksiin⁷. Siinä määrätään jäsennellystä tietojenvaihdosta EU:n tasolla ennen kolmansien maiden kanssa käytävien neuvottelujen aloittamista ja neuvottelujen jälkeen.

Lisäksi komissio on valmis antamaan oikeudellista apua jäsenvaltioille, kun ne neuvottelevat sopimuksista, jotka liittyvät välittömästi sisämarkkinalainsäädäntöön⁸. Komissio voi erityistapauksissa antaa ennen sopimuksen allekirjoittamista ennakoarvion siitä, onko tuleva valtioiden välinen sopimus EU:n oikeuden mukainen.

EU:n energian sisämarkkinoiden vipuvoimaa olisi käytettävä nykyistä paremmin edistämään laajoja infrastruktuurihankkeita, joilla EU:n verkko liitetään kolmansiin maihin, varsinkin hankkeita, joihin liittyy poliittista, kaupallista tai oikeudellista epävarmuutta. Riskejä voidaan pienentää EU:n yhteisellä toiminnalla. EU:n neuvotteluvaltuudet voivat olla tarpeen, jos sopimuksilla on merkittävä vaikutus EU:n energiapolitiikan tavoitteisiin ja jos EU:n yhteinen

⁶ Eurooppa-neuvoston päätelmät, 4.2.2010 (EUCO 2/11).

⁷ Asetus (EU) 994/2010. Lisäksi Euratomin perustamissopimuksessa määrätään jäsenvaltioiden tällä alalla tekemien kahdenvälisen sopimusten ennakkoilmoittamisesta ja -tarkistamisesta. Euratomin perustamissopimuksessa edellytetään, että Euratomin hankintakeskus on EU:n energiayhtiöiden tekemien kaupallisten ydinmateriaalitoimituksia koskevien sopimusten sopimuspuoli ja että se toimii aktiivisesti ydinpolttoaineiden toimitusvarmuuden alalla.

⁸ Näin on jo menestyksekkäästi tehty neuvoteltaessa valtioiden välisestä Nabucco-sopimuksesta sekä Jamalin putkeen liittyvissä neuvotteluissa Puolan ja Venäjän kanssa.

toiminta tuottaa selkeästi lisäarvoa. Neuvosto hyväksyi äskettäin neuvotteluvaltuudet⁹, joissa komissio valtuutetaan neuvottelemaan Azerbaidžanin ja Turkmenistanin kanssa sopimus Kaspianmeren alueen kaasuputkiverkon oikeudellisesta kehiksestä. Tämä on esimerkki energian toimitusvarmuutta koskevan EU:n tason toiminnan eduista. Samaa toimintamallia voitaisiin harkita, kun luodaan asianmukaisia oikeudellisia ja poliittisia puitteita uusiutuvista lähteistä saatavan sähkön tuonnille eteläiseltä Välimereltä¹⁰.

Keskeiset jatkotoimet:

- Luodaan jäsenvaltioiden kolmansien maiden kanssa tekemiä kahdenvälisiä energiasopimuksia koskeva järjestely avoimuuden lisäämiseksi ja tietojen vaihtamiseksi.
- Neuvotellaan kolmansien maiden kanssa EU:n tason sopimuksia, jos ne ovat tarpeen EU:n perustavoitteiden saavuttamiseksi, kuten laajojen infrastruktuurihankkeiden helpottamiseksi.

1.2. Verkkojen integrointi: hankintalähteiden ja -reittien monipuolistaminen

EU:n on laajennettava ja monipuolistettava Euroopan verkon ja naapurimaiden välisiä yhteyksiä. Energiainfrastruktuurien painopisteitä vuodelle 2020 ja sen jälkeen käsittelevässä tiedonannossaan¹¹ komissio on hahmotellut integroitua energiaverkkoa koskevan yleissuunnitelman ottamalla huomioon keskeiset liitännät kolmansiin maihin.

EU:n pienenevä kaasuntuotanto ja huoli kaasun toimitusvarmuudesta edellyttää uusia kaasun tuontiputkia ja muuta infrastruktuuria kuten nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaaleja. EU:n keskeinen infrastruktuuripainopiste on avata eteläinen kaasukäytävä – hankintareitti, jolla tyydytetään noin 10–20 prosenttia EU:n arvioidusta kaasun kysynnästä vuoteen 2020 mennessä.

EU:n on osoitettava olevansa valmis sitoutumaan pitkäaikaiseen poliittiseen ja taloudelliseen yhteistyöhön Kaspianmeren ja Lähi-idän alueiden kanssa. EU:n on myös autettava tärkeimpiä toimittajamaita, kuten Azerbaidžania, Turkmenistania, Irakia ja muita maita erityisesti Keski-Aasian alueella, kehittämään tehokkaalla ja kestäväällä tavalla energia-alaansa sekä siihen liittyviä kauppaa- ja investointirakenteita EU:n kanssa.

Kaspianmeren alueen kaasuverkkoa ja infrastruktuuria koskevalla EU:n, Azerbaidžanin ja Turkmenistanin välisellä sopimusehdotuksella valmistellaan fyysisen infrastruktuurin rakentamista Turkmenistanin maakaasun toimittamiseksi Kaspianmeren yli osana eteläistä kaasukäytävää.

Noin 20 prosenttia EU:n kaasutoimituksista kulkee Ukrainan kautta. EU:n on tuettava Ukrainan kaasunsiirotojärjestelmän kunnostamista ja parannettava samalla avoimuutta ja säädöskehystä. Ukraina olisi saatava nopeasti integroitumaan energiayhteisöön.

EU:n on myös aloitettava poliittisella ja hallinnollisella tasolla kolmenvälinen yhteistyö Venäjän ja Ukrainan kanssa, jotta vakaat ja keskeytymättömät kaasutoimitukset itäisen kaasukäytävän kautta voidaan varmistaa.

⁹ Odottaa lopullista hyväksyntää.

¹⁰ Katso myös 1.3 kohta.

¹¹ KOM (2010) 677 lopullinen.

Välimeren alueen merkitys EU:n energian toimituksissa kasvaa sekä fossiilisten polttoaineiden että mahdollisesti uusiutuvista energianlähteistä saatavan sähkön osalta. EU:n olisi siitä syystä edistettävä aktiivisemmin alueen energiainfrastruktuurin kehittämistä.

Öljyn osalta tärkeällä sijalla on Euroopan ja Aasian välisen öljynsiirtokäytävän toteuttaminen. Se tarjoaisi suoran pääsyn Kaspianmeren raakaöljyvaroihin. Družba-putken kautta tapahtuvien raakaöljytoimitusten vakautta olisi käsiteltävä Venäjän kanssa käytävässä energiavuoropuhelussa.

Keskeiset jatkotoimet:

- Jatketaan niiden keskeisten infrastruktuurihankkeiden toteutusta, jotka on määritelty komission tiedonannossa ”Energiainfrastruktuurien painopisteet vuodelle 2020 ja sen jälkeen”.
- Monipuolistetaan kaasun ja öljyn toimituslähteitä ja -reittejä muun muassa avaamalla pikaisesti eteläinen käytävä.
- Edistetään nykyisen öljy- ja kaasuinfrastruktuurin elinkelpoisuutta ja keskeytymätöntä toimintaa idässä sekä tuetaan Ukrainan kaasunsiirtoverkon kunnostamista vuoteen 2020 mennessä.
- Kehitetään kolmenvälistä yhteistyötä poliittisella ja hallinnollisella tasolla Venäjän ja Ukrainan kanssa, jotta voidaan varmistaa vakaat ja keskeytymättömät kaasuntoimitukset itäisen käytävän kautta.
- Edistetään uusiutuvan energian hankkeita koskevaa yhteistyötä eteläisen Välimeren maiden kanssa erityisesti osana Välimeren aurinkoenergiasuunnitelmaa käynnistämällä aurinkovoimalakokeiluhankkeita vuosina 2011 ja 2012.

1.3. Markkinoiden yhdentäminen naapurivaltioiden kanssa: kattava mutta eriytetty lähestymistapa

Komissio ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ovat sitoutuneet tehostamaan energiayhteistyötä¹² parantaakseen markkinoiden yhdentymistä ja energian toimitusvarmuutta Euroopan naapuruuspolitiikan yhteistyökumppaneiden kanssa. Tavoitteena ovat sääntelyn lähentämiseen nojautuvat yhdentyneet energiamarkkinat kaikkien naapurimaiden kanssa. Nykyisillä EU:n välineillä olisi edistettävä tasapuolisia kilpailuedellytyksiä EU:n sisäisten ja sen ulkopuolisten toimittajien kesken. Eriytettyä lähestymistapaa tarvitaan kuitenkin kehittämään tasapainoisia kumppanuuksia, jotka vastaavat kyseisten maiden halukkuutta lähentää omia sääntelypyyteitään EU:hun ja tarvittaessa käyttää hiilidioksidipäästöjen hinnoittelua yhtenä keinona luoda tasapuoliset kilpailuolosuhteet sähköntuottajille¹³.

¹² Yhteinen tiedonanto ”Uusi strategia muutostilassa olevia naapurimaita varten”, KOM(2011) 303 lopullinen.

¹³ Menettelytavat, joilla kolmannet maat voivat osallistua energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston (ACER) ja siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisten verkostojen (ENTSO) toimintaan, riippuvat vastaavan EU:n lainsäädännön soveltamisesta.

Euroopan talousalueen maat, kuten Norja, ovat jo osa EU:n sisämarkkinoita. Yhteistyötä myös Sveitsin kanssa olisi lisättävä. Täysin yhdentyneisiin sähkömarkkinoihin tähtäävää sopimusta koskevat käynnissä olevat neuvottelut Sveitsin kanssa olisi asetettava etusijalle, ja olisi harkittava neuvottelujen laajentamista myös muille aloille, kuten uusiutuvaan energiaan ja maakaasuun.

Energiayhteisön perustamissopimus on kiintopiste useimmille EU:n naapurimaille, jotka haluavat olla osa eurooppalaista energiajärjestelmää. Moldovan ja Ukrainan liittyttyä äskettäin energiayhteisöön se voi yhdistää EU:n markkinat yhdeksän naapurimaan markkinoihin. Energiayhteisön perustamissopimukseen sisältyvän sääntelyn soveltamisalaa olisi asteittain laajennettava. Samaan aikaan olisi päästävä säännösten entistä tehokkaampaan täytäntöönpanoon ja hyväksytyjen sääntöjen noudattamista olisi valvottava. Lisäksi markkinauudistuksiin olisi saatava käytännön apua¹⁴. Energiayhteisön laajentamista voitaisiin harkita maihin, jotka ovat tehneet vapaakauppasopimuksen EU:n kanssa tai harkitsevat sitä koskevia neuvotteluja ja jotka osoittavat halukkuutta ja valmiutta panna täytäntöön asiaankuuluva EU:n lainsäädäntö.

Turkki liitetään pian EU:n energiaverkkoon, ja siitä voi tulla EU:lle tärkeä kaasukaupan keskus ja kaasun kauttakulkumaa. Yhteistyötä voidaan syventää, jos neuvotteluissa Turkin liittymiseksi energiayhteisön perustamissopimukseen saavutetaan edistystä ja jos liittymisneuvotteluissa edistytään kohti energiaa käsittelevän neuvotteluluvun avaamista. Näin olisi mahdollista luoda vakaat puitteet kaasun siirrolle Turkin kautta.

Samanaikaisesti EU:n ja sen itäisten naapurimaiden välisen alueellisen energiavuoropuhelun keskeisinä puitteina olisi edelleen oltava Bakun aloite ja itäisen kumppanuuden energiavarmuutta käsittelevä foorumi. Tätä vuoropuhelua tuetaan myös EU:n INOGATE-ohjelmassa¹⁵.

Eteläisen Välimeren energiatilanne edellyttää erityisen kunnianhimoisia tavoitteita. Energian kysynnän alueella odotetaan kaksinkertaistuvan nykytasosta vuoteen 2020 mennessä. Markkinauudistuksia tarvitaan kiireesti, jotta voidaan kannustaa investointeja puhtaaseen ja tehokkaaseen energiaan ja vähähiiliseen energiatekniikkaan. Ensimmäisessä vaiheessa EU on valmis kehittämään EU:n ja eteläisen Välimeren maiden energiakumppanuutta¹⁶. Energiakumppanuus tähtää pääasiassa uusiutuvan energian kehittämiseen. Lupaavat tunnustelevat neuvottelut alueen yhteistyökumppanien kuten Marokon tai Algerian kanssa merkinnevät, että aloite herättää kiinnostusta ja ansaitsee tulla käsitellyksi perusteellisesti.

Komission olisi yhdessä jäsenvaltioiden kanssa kannustettava yhteisiä teollisuusjohtoisia hankkeita kaikkien naapurimaiden kanssa yhteistä etua koskevilla avainaloilla: uusiutuvista lähteistä saatava sähkö, energiatehokkuus ja kysyntäpuolen hallinta, painotuksina tutkimus ja innovointi, kasvu ja työpaikat. Komissio voi tämän tukemiseksi harkita, että se parantaa uusiutuvia energianlähteitä koskevan direktiivin¹⁷ tarjoamia edellytyksiä energiayhteisön jäsenmaiden ja muiden kolmansien maiden kanssa toteutettavissa yhteisissä hankkeissa, jos tämä voidaan toteuttaa vaarantamatta uusiutuvien energialähteiden kehittämistä koskevien

¹⁴ KOM (2011) 105 lopullinen.

¹⁵ INOGATE-ohjelmalla tuetaan EU:n sekä Itä-Euroopan, Kaukasian ja Keski-Aasian välistä energiapolitiittista yhteistyötä.

¹⁶ Kuten ehdotetaan komission ja korkean edustajan yhteisessä tiedonannossa ”Demokratiaan ja yhteiseen vaurauteen tähtäävä kumppanuus eteläisen Välimeren maiden kanssa”, KOM(2011) 200 lopullinen.

¹⁷ Direktiivi 2009/28/EY.

EU:n tavoitteiden täydentävyyttä ja vaatimustasoa. Komissio edistää edelleen naapurimaiden osallistumista EU:n aloitteisiin, joita ovat muun muassa älykkäät kaupungit ja yhteisöt sekä kaupunginjohtajien ilmast sopimus. EU:n olisi myös harkittava kattavien kahdenvälisen kumppanuussopimusten tarjoamista maille, jotka ovat kiinnostuneita sitoutumaan pidemmälle menevään yhdentymiseen.

Keskeiset jatkotoimet:

- Saatetaan päätökseen neuvottelut Sveitsin kanssa sähkömarkkinoiden täydelliseen yhdentymiseen tähtäävien neuvotteluohjeiden mukaisesti.
- Lisätään energiayhteistyötä EU:n liittymisprosessin aloittaneiden maiden kanssa.
- Syvennetään energiayhteisön perustamissopimusta ja jatketaan sen voimassaoloa vuoden 2016 jälkeen. Keskitytään sopimukseen tehokkaaseen täytäntöönpanoon.
- Ehdotetaan yhteistyökumppaneille EU:n ja eteläisen Välimeren maiden alueellista energiakumppanuutta, joka alkuvaiheessa keskittyy sähkön ja uusiutuvan energian markkinoiden kehittämiseen näissä maissa vuoteen 2020 mennessä.
- Kannustetaan kolmansia maita toteuttamaan kunnianhimoisia energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa koskevia politiikkoja ja hiilidioksidipäästöjen hinnoittelu ja samalla varmistamaan tasa-arvoiset toimintaedellytykset energia-alalla.

1.4. EU:n ja Venäjän energiavuoropuhelu: kumppanuudesta yhdentymiseen

Venäjällä on ainutlaatuisen tärkeä asema Euroopan energiamarkkinoilla. Yhteisenä tavoitteena pitäisi olla näiden kahden energiamarkkinan läheneminen, kun tiedostetaan, että Venäjän federaatio voi optimoida energian viennin sosiaalis-taloudelliset edut ja EU voi tehostaa kilpailua energiamarkkinoillaan.

Energiayhteistyöhön tarvitaan uusi vahva oikeusperusta. Tästä syystä EU:n ja Venäjän uutta sopimusta¹⁸ koskevissa neuvotteluissa on käsiteltävä ratkaisevan tärkeitä aiheita, kuten pääsyä energiavaroihin, verkkoihin ja vientimarkkinoille, investointien suojaa, vastavuoroisuutta, kriisien ehkäisyä ja yhteistyötä, tasa-arvoisia toimintaedellytyksiä ja energiavarojen hinnoittelua. Oikeusvarmuutta tarvitaan myös ydinenergiakysymyksissä. Parhaillaan valmistellaan Euratomin ja Venäjän ydinenergia-alan yhteistyösopimusta. Baltian alueella, jossa Baltian valtioiden verkot on synkronoitava unionin sähköverkon kanssa, EU:n olisi pyrittävä tekemään EU:n, Venäjän ja Valko-Venäjän välinen tekninen sopimus alueen sähköverkkojen hallintaa koskevista säännöistä.

EU:n ja Venäjän energiavuoropuhelu edellyttää, että jäsenvaltioiden ja komission välistä yhteistyötä lisätään. EU:n ja Venäjän energiavuoropuhelua on äskettäin tehostettu allekirjoittamalla nopean tiedonvälitysjärjestelmän tehostamista koskeva sopimus, jolla pyritään edelleen parantamaan koordinaatiota tarjonnan tai kysynnän kriisitilanteissa. Lisäksi on perustettu EU:n ja Venäjän kaasualan neuvoa-antava neuvosto ja on käyty tiiviitä keskusteluja infrastruktuurien ja myös sääntelykehityksen kehittämisestä.

¹⁸ EU:n ja Venäjän uudella sopimuksella pyritään luomaan kattava yhteistyökehys ja korvaamaan vuodesta 1997 voimassa ollut EU:n ja Venäjän kumppanuus- ja yhteistyösopimus.

EU:n ja Venäjän yhteisessä energia-alan etenemissuunnitelmassa yksilöidään tämän työn pohjalta pitkän aikavälin yhteistyömahdollisuudet. Näillä toimilla tuetaan markkinauudistuksia ja autetaan parantamaan EU:n energiayritysten investointiolosuhteita Venäjän federaatiossa. Niiden ansiosta pitäisi olla mahdollista parantaa suuria infrastruktuurihankkeita koskevien keskustelujen koordinoitua, kun niihin osallistuu useita EU:n jäsenvaltioita tai kolmansia maita. Ydinturvallisuutta koskevaa vuoropuhelua olisi tiivistettävä ja tutkimusta ja innovointia, energiatehokkuutta ja muita kestäviä energiatekniikoita koskevaa yhteistyötä olisi laajennettava nykyaikaistamista koskevan EU:n ja Venäjän kumppanuuden¹⁹ mukaisesti.

Keskeiset jatkotoimet:

- Vauhditetaan uuden sopimuksen energianäkökohtia koskevia neuvotteluja.
- Nopeutetaan nykyaikaistamista koskevan EU:n ja Venäjän kumppanuuden täytäntöönpanoa puhtaita ja energiatehokkaita teknologioita sekä tutkimusta ja innovointia koskevien yhteisten käytännön hankkeiden avulla.
- Sitoudutaan Venäjän kanssa vuoteen 2050 ulottuvan EU:n energia-alan etenemissuunnitelma toteuttamiseen.
- Tehdään EU:n, Venäjän ja Valko-Venäjän välinen tekninen sopimus Baltian alueen sähköverkkojen hallintaa koskevista teknisistä säännöistä.

2. VARMAAN, TURVALLISEEN, KESTÄVÄÄN JA KILPAILUKYKYISEEN ENERGIAN SAANTIIN TÄHTÄÄVIEN KUMPPANUUKSIEN LUJITTAMINEN

EU on merkittävä energian kuluttaja, tuoja ja tekniikan toimittaja, joten sen yhteistyökumppanien energiapolitiikan kehitys eri puolilla maailmaa koskee myös EU:n etua. EU:n strategisen edun mukaista on kehittää vakaita ja pitkäaikaisia yhteistyökumppanuuksia keskeisten energian toimittajien ja mahdollisten tulevien toimittajien, samoin kuin kuluttajamaiden, myös nousevan talouden maiden, kanssa.

Markkinoiden avoimuutta ja sääntelyä koskevat EU:n säännöt kuuluvat maailman tiukimpiin, ja myös ydinturvallisuutta sekä öljy- ja kaasuturvallisuutta koskevat vaatimukset on korkeat. EU voi kansainvälisellä yhteistyöllä auttaa muita maita nostamaan vaatimustasoaan.

2.1. Kumppanuudet energian toimittajien kanssa

EU:n kumppanuussuhteiden keskeisten energian toimittajien kanssa pitäisi hyödyttää molempia osapuolia keskinäisen riippuvuuden mukaisesti. Niissä olisi käsiteltävä laajasti eri aiheita, kuten sääntely-yhteistyötä, energian toimitusvarmuutta ja turvallisuutta, tutkimusta ja innovointia, energiatehokkuutta, markkinoille pääsyä ja investointien suojaa, käyttämällä asianmukaisia yhteistyövälineitä ja -sopimuksia. Kumppanuuden olisi ulotuttava myös käytettävissä olevien energiavarojen tehokkaaseen käyttöön sekä energian tarjonnan ja kysynnän pitkäaikaisten näkymien yhteiseen arviointiin.

¹⁹ Käynnistetty EU:n ja Venäjän huippukokouksessa 1. kesäkuuta 2010.

Venäjän lisäksi kattavaa lähestymistapaa voidaan nykyistä paremmin soveltaa yhteistyöhön hiilivetyjen muiden toimittajien kanssa²⁰:

- EU:n ja Norjan välinen pitkäaikainen ministeritason energiavuoropuhelu tähtää jo energiapolitiikkojen koordinointiin laajassa merkityksessä. Norja on yhteydessä EU:hun Euroopan talousalueen kautta. Se on EU:n keskeinen kumppani monilla eri aloilla, jotka liittyvät yleisesti energiapolitiikkaan ja toimitusvarmuuteen. Kumppanuutta voidaan edelleen tiivistää ja laajentaa.
- Unionin edun mukaista on myös laajentaa energiayhteistyötä Algerian kanssa ja nostaa se uudelle tasolle. Osapuolet aikovat saattaa viipymättä päätökseen energia-alaa koskevan yhteisymmärryspöytäkirjan laadinnan. Sen avulla kahdenvälinen energiayhteistyö voidaan laajentaa perinteisen kaasun ja öljyn kaupan ulkopuolelle ja kohdentaa se erityisesti uusiutuvan energian kehittämiseen ja kauppaan.
- EU:n energiakumppanuus Saudi-Arabian kanssa tarjoaa yhtä lailla lupaavia mahdollisuuksia kahdenvälisen yhteistyön laajentamiselle öljyalan ulkopuolelle.
- Gaddafin hallinnon kaaduttua EU on valmis ulottamaan tarjouksensa kattavien energiakumppanuuksien kehittämisestä Pohjois-Afrikan maiden kanssa myös Libyaan. EU:n ja Libyan tuleva energiayhteistyö voisi kattaa useita erilaisia aiheita, kuten uusiutuva energia, sähkö ja energiamarkkinoiden hallinta, ja sen avulla voitaisiin helpottaa Libyan täydellistä yhdentymistä alueellisiin ja EU:n ja Välimeren alueen välisiin energiayhteistyörakenteisiin. EU tukee myös eurooppalaisten yritysten toimia, kun ne auttavat palauttamaan Libyan potentiaalin öljy- ja kaasuvarojen viejänä.

EU:lla on myös hyvin vakiintunutta energiayhteistyötä Opecin ja sen useimpien jäsenten kanssa. Perinteisten toimittajien ohella Kaspianmeren, Keski-Aasian ja Persianlahden alueilla on merkittävää potentiaalia EU:n energialähteiden monipuolistamispolitiikan kannalta, samoin kuin arktisella alueella ja muun muassa Irakilla, Brasilialla, Venezuelalla ja Kanadalla sekä Nigeriällä ja muilla Afrikan toimittajamailla.

Tässä yhteydessä on korostettava myös energiavarojen hyvää hallintoa, luonnonvarojen hyödyntämisen läpinäkyvyyttä tavoittelevan kansainvälisen EITI-ohjelman (*Extractive Industries Transparency Initiative*)²¹ periaatteet mukaan luettuina, ja tuhlaillemaan kulutukseen kannustavien tehottomien fossiilisten polttoaineiden tukien asteittaista poistamista samoin kuin kestävän tuotannon käytäntöjä, kuten soihdutuksen vähentämistä.

Nesteytetyllä maakaasulla (LNG) on merkittävä osuus EU:n energianhankinnassa, ja sen vaikutus maailmanlaajuisiin kaasumarkkinoihin edellyttää yhteistyötä tärkeimpien toimittajien, kuten Qatarin, Australian sekä Trinidadin ja Tobagon kanssa, samoin kuin nykyisten ja tulevien tärkeimpien kuluttajien kuten Japanin, Kiinan ja Intian kanssa, jotta maailmanmarkkinoista saataisiin nykyistä avoimemmat ja joustavammat.

²⁰ Venäjän, Norjan ja Algerian osuus EU:n maakaasun tuonnista on 85 prosenttia ja EU:n raakaöljyn tuonnista lähes 50 prosenttia. Opec-maiden osuus EU:n raakaöljyn tuonnista on noin 36 prosenttia.

²¹ EITI-ohjelmalla tuetaan hallinnon parantamista luonnonvaroiltaan rikkaissa maissa siten, että kaikki yhtiöiden maksut sekä öljystä, kaasusta ja kaivostoiminnasta saatavat valtion tulot tarkistetaan ja julkaistaan.

Vähähiilisyyttä koskevat EU:n tavoitteet edellyttävät uudenlaista kumppanuutta silloin kun on mahdollisuuksia uusiutuvan energian toimituksiin. Kumppanuussopimuksissa biopolttoaineita tuottavien ja kuluttavien maiden kuten Brasilian ja Yhdysvaltojen kanssa sekä muiden tuottajien kanssa Afrikassa ja Aasiassa pitäisi pyrkiä edistämään biopolttoaineiden ja bionesteiden kestävyysvaatimuksia. Kumppanuussopimuksilla olisi tuettava energiatehokkuuteen tähtäävien toimenpiteiden toteuttamista.

Keskeiset jatkotoimet:

- Syvennetään nykyistä vuoropuhelua tärkeimpien energiantoimittajien kanssa, ja laajennetaan uusi vuoropuhelu uusien energian tuottajien kanssa koskemaan muun muassa uusiutuvaa energiaa ja nesteytettyä maakaasua.
- Kiinnitetään kaikissa vuoropuheluissa entistä enemmän huomiota energia-alan hyvään hallintoon ja investointeihin sekä kestäväan energiaan ja energiatehokkuuteen.

2.2. Kumppanuudet teollisuusmaiden ja nopeasti kasvavien talouksien kanssa

EU:n olisi vuoropuhelussa muiden suurten energian kuluttajamaiden, sekä teollisuusmaiden että nousevien talouksien maiden, kanssa kiinnitettävä huomio avointen ja ennakoitavien energian maailmanmarkkinoiden luomiseen, energiatehokkuuden ja vähähiilisen energian edistämiseen sekä teknologian tutkimuksen ja innovoinnin edistämiseen. Kansainväliset standardit, tuotemerkinnät (esim. EU:n *Energy Star* -aloite²²) ja sertifiointi ovat yhteisessä vuoropuhelussa erityisen tärkeitä aiheita, sillä ne edistävät vähähiilisen tekniikan markkinointia, markkinoille pääsyä, käyttöönottoa ja saatavuutta. Jo käynnissä oleva rakentava vuoropuhelu Kiinan, Venäjän ja USA:n kanssa on hyvä esimerkki tällaisesta yhteistyöstä kuluttajamaiden kanssa.

Teknologiayhteistyön vaikutusta voidaan huomattavasti lisätä toteuttamalla laajoja kansainvälisiä hankkeita, kuten ITER (kansainvälinen lämpöydinkooreaktori). Strategiseen energiateknologiasuunnitelmaan²³ kuuluvien eurooppalaisten teollisuusaloitteiden soveltamisala ja ulottuvuus tarjoavat mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön. EU:n toimet, kuten hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia koskevien esittelyhankkeiden eurooppalainen verkosto, olisi yhdistettävä asiaankuuluviin maailmanlaajuisiin aloitteisiin parhaiden toimintatapojen vaihtamiseksi ja kyseisten tekniikoiden käyttöönoton edistämiseksi. Jotta Euroopan asema energiatutkimuksessa ja -innovoinnissa voidaan säilyttää, teknologiayhteistyön on oltava kumppaneiden kanssa vastavuoroista erityisesti tutkimus- ja kehitysohjelmiin pääsyn sekä tekijänoikeuksien yhtäläisen kohtelun ja suojan osalta.

Myös kuluttajamaiden kanssa tehtävässä yhteistyössä on reagoitava uusiin haasteisiin. Esimerkiksi uusiutuvassa energiassa, sähkön varastoinnissa ja muissa edistyneissä energiasovelluksissa tarvitaan erilaisia raaka-aineita, kuten harvinaisia maametalleja, joiden hankinta muodostaa tällä hetkellä kriittisen rajoittavan tekijän. Sen lisäksi, että varmistetaan kyseisten aineiden saatavuus ja käytettävyys, tarvitaan tutkimusta kehittämään korvaavia materiaaleja tai vähentämään sellaisten raaka-aineiden käyttöä, jotka aiheuttavat uutta epävarmuutta niiden toimitusvarmuuden, myrkyllisyyden tai ympäristökuormituksen vuoksi.

²² www.eu-energystar.org

²³ KOM (2007) 723 lopullinen.

EU:n koordinoitu yhteistyö muiden teknologiajohtajien, myös USA:n ja Japanin, kanssa edistää tätä työtä.

Teollisuusmaista USA:n ja EU:n vuoropuhelu, erityisesti vuonna 2009 perustetussa EU–USA-energianeuvostossa, on tärkeää EU:n energiapolitiikalle. Aiemman kokemuksen perusteella siinä olisi syytä keskittyä yhä enemmän vakaiden, luotettavien ja avointen energian maailmanmarkkinoiden edistämiseen ja yhteisten standardien kehittämiseen sekä sääntelyjärjestelmien ja tutkimusohjelmien koordinointiin puhtaan ja energiatehokkaan teknologian käyttöönoton nopeuttamiseksi. Jotta yhteistyöstä saataisiin täysi hyöty, kummankin osapuolen on täysimääräisesti hyödynnettävä ja edelleen tiivistettävä yhteistyötä nykyisissä puitteissa, kuten transatlanttisen talousneuvoston (TEC) työtä sähköisen liikkuvuuden kehittämiseksi ja EU–USA-energianeuvoston toimia älykkäiden energiaverkkojen ja sähkön varastoinnin edistämiseksi.

Aasian maiden kuten Japanin merkittävä asema on otettava asianmukaisesti huomioon EU:n ulkosuhteissa. EU:n ja Japanin olisi vahvistettava yhteistä toimintaansa energian toimitusvarmuutta, kestävyyttä ja turvallisuutta koskevien tavoitteiden edistämiseksi. EU:n ja Japanin välisessä yhteistyössä olisi keskityttävä energiateknologiaa koskevaan tutkimukseen ja innovointiin, kansainvälisten standardien määrittelyyn, älykkäisiin energiaverkkoihin sekä ydinturvallisuuteen.

Kiina on jo nyt maailman suurin energian kuluttaja. Energiamarkkinoiden tasapaino muuttuu nopeasti, kun seuraavien 25 vuoden aikana yli puolet maailmanlaajuisen energian kysynnän kasvusta tulee Kiinasta ja Intiasta²⁴. Tilanteesta johtuviin haasteisiin vastaaminen edellyttää EU:lta voimakasta toimintaa.

EU:n ja Kiinan välistä vuoropuhelua on kehitetty onnistuneesti viime vuosina. Sekä Euroopalle että Kiinalle on tärkeää edistää energiatehokkuutta ja kestävyyttä Kiinassa ja varmistaa EU:n yrityksille tasapuoliset toimintaedellytykset. Tulevan yhteistyön aiheita ovat muun muassa energiatehokkuus, uusiutuva energia, puhdas hiili, hiilidioksidin talteenotto ja varastointi, älykkäät energiaverkot, fuusiotutkimus ja ydinturvallisuus, ottaen huomioon myös Kiinan nopea kaupungistuminen.

Energian kysyntä nousevan talouden maissa kasvaa ennennäkemättömällä vauhdilla. EU:n olisi kehitettävä yhteistä etua koskevia toimia muun muassa Intian ja Brasilian kanssa. Niiden aiheita voivat olla muun muassa energiapolitiikka ja sääntely, standardointi sekä teknologian tutkimus ja innovointi esimerkiksi uusiutuvan energian, kestävien biopolttoaineiden, puhtaan hiilen, energiatehokkuuden, älykkäiden energiaverkkojen ja fuusion aloilla.

Keskeiset jatkotoimet:

- Pyydetään USA:ta, Japania ja muita teollisia kumppanimaita toimimaan yhdessä EU:n kanssa, jotta voidaan nopeuttaa vähähiilistä teknologiaa ja energiatehokkuutta koskevien kunnianhimoisten politiikkojen kehittämistä, mukaan lukien sääntely-yhteistyö, yhteiset tutkimus- ja kehityshankkeet sekä tutkijoiden liikkuvuus. Lisäksi tarvitaan yhteistyötä, jotta voidaan kehittää entistä paremmin toimivia materiaaleja ja standardeja kriittisiä uusia teknologioita varten, kuten jo tehdään USA:n kanssa EU–USA-energianeuvostossa.

²⁴ Kansainvälinen energiajärjestö, *World Energy Outlook 2010*.

- Laaditaan vähähiilistä energiaa koskevia pitkän aikavälin etenemissuunnitelmia keskeisten kumppanien kuten USA:n ja Japanin kanssa teknologia-, teollisuus- ja tutkimusyhteistyön tukemiseksi.
- Ehdotetaan Japanin ja USA:n kanssa kolmenvälistä tutkimusaloitetta, joka koskee energiasovellusten kannalta kriittisiä materiaaleja erityisesti merkittävän teknologisen haasteen muodostavilla aloilla, kuten harvinaisten maametallien korvaamisessa.
- Korostetaan vastavuoroisuusperiaatetta energiaan liittyvässä EU:n tiede- ja teknologiayhteistyössä innovaatiounionia²⁵ koskevan suunnitelman mukaisesti. Tehostetaan yhteistyötä USA:n kansallisten energialaboratorioiden ja EU:n laboratorioiden, myös komission Yhteisen tutkimuskeskuksen, kanssa.
- Valmistellaan EU:n ja jäsenvaltioiden yhteiset lähestymistavat Kiinaa, Intiaa, Brasiliaa ja Etelä-Afrikkaa kohtaan, jotta voidaan edistää politiikkoja ja teknologioita vähähiilisen energian ja kysynnän hallinnan aloilla ja saattaa nykyiset kahdenväliset vuoropuhelut ajan tasalle niin, että niihin sisällytetään kestävän nykyaikaistamisen toteuttamiskeinoihin ja energiavarmuuteen liittyvät näkökohdat.

2.3. Vakaat ja ennakoitavat puitteet kaupalle ja investoinneille

EU:n olisi jatkossakin sovellettava kauppaa ja investointeja koskevia keskeisiä periaatteita, kuten syrjimättömyyttä ja markkinoille pääsyä, ja varmistettava niiden noudattaminen ottamalla käyttöön sekä kahdenvälisissä sopimuksissa että monenvälisissä oikeuskehyksissä tehokkaat riitojenratkaisumenettelyt. Säännöt olisi neuvoteltava siten, että ne vastaavat yksittäisten maiden tai maaryhmien energia-alan suhteita ja etuja.

Periaatteita on täydennettävä säännöillä, jotka koskevat vastavuoroista ja yhtäläistä oikeutta käyttää energiavaroja ja -verkkoja näissä maissa sekä investointien suojaa. Myös hinnoittelua, kestävyysvaatimuksia ja kriisien ehkäisymekanismeja koskevaa sääntelyä on yhdenmukaistettava.

Energiaan liittyviä asioita käsitellään jo EU:n kauppaa- ja investointisopimuksissa, kuten energiaperuskirjaa koskevassa sopimuksessa sekä WTO:n puitteissa. Työtä on tehostettava, jotta saadaan luotua kattavat ja yhtenäiset lainsäädännölliset puitteet EU:n suhteille keskeisiin energian toimittajiin ja kauttakulkumaihin. Tämä on ratkaisevan tärkeää, jotta sääntelyä voidaan edelleen lähentää EU:n naapurien kanssa.

Energiaperuskirjaan liittyvässä työssä on keskityttävä uudelleen sen toimeksiannon keskeisiin aloihin: kauppaan, kauttakulkuun ja investointien suojaan. Lisäksi energiaperuskirjaa koskevan sopimuksen jäseniksi olisi pyrittävä saamaan Pohjois-Afrikan ja Kaukoidän maita sen merkityksen säilyttämiseksi. EU katsoo, että molempia osapuolia hyödyttäisi, jos Venäjällä olisi täysimääräinen asema tässä monenvälisessä kehityksessä.

Samanaikaisesti EU:n on edistettävä tasa-arvoisia edellytyksiä kestävään energiaan tehtäville investoinneille puuttamalla tällä alalla yhä lisääntyviin kaupan ja investointien esteisiin markkinoillepääsystrategian²⁶ välineiden avulla. Esteiden vähentäminen ja poistaminen on

²⁵ Eurooppa 2020 -strategiaan kuuluva lippulaivahanke.

²⁶ KOM (2007) 183 lopullinen.

tärkeää myös kehitysmaille, jotta niillä olisi varaa kyseessä oleviin tekniikoihin ja voitaisiin kannustaa investoijia pitkäaikaisiin investointeihin siten, että investoijilla suojellaan asianmukaisella tavalla ja innovaatioita palkitaan. Näin teknologian siirto ja käyttöönotto toteutuisivat todellisuudessa. EU:n olisi myös aktiivisesti pyrittävä luomaan maailmanlaajuisia standardeja kestävästä kaupasta ja vihreään energiaan tehtäviä investointeja varten.

EU:n energiapolitiikan ja teollisuuspolitiikan olisi oltava johdonmukaisempaa EU:n teollisuuden kilpailukykyyn parantamiseksi. Komission olisi pyrittävä järjestelmällisesti edistämään EU:n teollisuuden osallistumista energiavuoropuheluun strategisten kumppanien kanssa ja kehitettävä sitä varten muodolliset menettelyt.

Keskeiset jatkotoimet:

- Annetaan tukea energiaperuskirjaa käsittelevälle konferenssille, jotta energiaperuskirja voidaan kohdentaa sen perustoimeksiantoon kaupan, kauttakulun ja investointien aloilla ja jotta sen maantieteellistä ulottuvuutta voidaan laajentaa.
- Kehotetaan teollisuutta osallistumaan järjestelmällisesti EU:n energiavuoropuheluun strategisten kumppanimaiden kanssa, myös perustamalla asiaa käsitteleviä yritysten keskustelufoorumia.

2.4. Korkeiden turvallisuus- ja ympäristövaatimusten edistäminen maailmanlaajuisesti

Ydinturvallisuuden ja ydinvoima-alan turvajärjestelyjen korkeasta tasosta määrätään EU:n säännöissä, jotka olisi otettava huomioon ulkoisissa strategioissa, erityisen kiireellisesti niiden ydinvoimalaitosten osalta, jotka sijaitsevat tai joita suunnitellaan rakennettavaksi EU:n läheisyyteen. Lisäksi olisi harkittava toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että tällaiset ydinvoimalaitokset täyttävät ydinturvallisuuden korkeimman tason siten, että se on tarkastettavissa turvallisuus- ja riskiarvioita koskevilla yhteisillä toimilla.

Euratomin kahdenväliset sopimukset useimpien EU:n tärkeimpien ydinmateriaalien toimittajien kanssa mahdollistavat materiaalien liikkuvuuden ja teknologian siirron kansainvälisen ydinmateriaalivalvonnan alaisuudessa. Työ etenee siten, että Kanadan ja Australian kanssa tehdyt sopimukset tarkistetaan, Etelä-Afrikan ja Venäjän federaation kanssa neuvotellaan sopimuksista ja neuvottelut Kiinan kanssa käynnistetään. Kaikissa uusissa ydinenergiasopimuksissa olisi tähdättävä korkeimpien kansainvälisten turvallisuus- ja turvajärjestelyvaatimusten noudattamiseen.

EU:n olisi lisättävä toimintaansa monenvälisissä puitteissa, myös Kansainvälisessä atomienergiajärjestössä (IAEA), sen varmistamiseksi, että tiukoista ydinturvallisuusvaatimuksista tehdään oikeudellisesti sitovia maailmanlaajuisesti. Tässä suhteessa keskeinen tekijä on ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen lujittaminen.

EU odottaa kolmansien maiden noudattavan korkeimpia kansainvälisiä ydinturvallisuus- ja ympäristönsuojeluvaatimuksia EU:hun vaikuttavissa energiahankkeissa. Erityisesti EU:hun kohdistuvat rajat ylittävät ympäristövaikutukset on arvioitava johdonmukaisesti ja avoimesti.

EU on myös sitoutunut siihen, että EU:ssa noudatetaan avomerellä tapahtuvassa öljyn- ja kaasunporaustoiminnassa parhaita toimintatapoja. Komissio valmistelee käytännön

ehdotuksia tämän sitoumuksen tueksi sekä EU:ssa että kansainvälisesti. Tavoitteena on tiukentaa kansainvälisiä turvallisuusvaatimuksia erityisesti G20-maissa, Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä, Opecissa ja kansainvälisessä sääntelyfoorumissa IRF:ssä.

Keskeiset jatkotoimet:

- Laajennetaan ydinturvallisuusarviointeja EU:n naapurimaihin ja vahvistetaan ydinturvallisuusyhteistyötä sääntelypuitteiden ja vaatimusten lähentämiseksi.
- Tarkistetaan Euratomin sopimusten käyttöä ja laajennetaan niiden soveltamisalaa tarvittaessa ydinpolttoaineen toimituksia, ydinjätettä, turvallisuusvaatimuksia, ydinenergian tutkimusta ja teknisen yhteistyön rahoitustukea koskeviin kysymyksiin.
- Puolletaan oikeudellisesti sitovia kansainvälisiä ydinturvallisuusvaatimuksia monenvälisissä keskusteluissa, myös IAEA:ssa.
- Helpotetaan avomeritoiminnan sääntelyviranomaisten alueellisten yhteistyöfoorumien perustamista Pohjanmeren sääntelyviranomaisten foorumista saatujen kokemusten perusteella.
- Perustetaan Välimeren asianomaisten kumppanien kanssa foorumi, jolla edistetään aktiivisesti korkeimpia turvallisuusvaatimuksia avomerellä tapahtuvassa öljyn- ja kaasunpuraustoiminnassa.
- Käsitellään avomeriporauksen turvallisuutta hiilivetyjen tuottajien kanssa Opecin yhteydessä.

3. KESTÄVÄN ENERGIAN SAANNIN PARANTAMINEN KEHITYSMAISSA

Väestönkasvu ja energian kasvava kysyntä lähinnä nousevan talouden maissa myötävaikuttavat energian hintojen heilahteluun, herättävät huolta energian toimitusvarmuudesta ja lisäävät osaltaan kasvihuonekaasupäästöjä. Kestävät energiapolitiikat, vähähiilisen ja energiatehokkaan tekniikan lisääntyvä käyttö ja entistä kestävämmät, avoimemmat ja syrjimättömämmät investointipuitteet myös uusiutuvan energian osalta myötävaikuttavat kaikki energian saannin parantamiseen, lisäävät energian toimitusvarmuutta ja vähentävät jännitteitä energian maailmanmarkkinoilla.

Maailmassa on vielä nykyään 1,4 miljardia ihmistä vailla sähköä, suurin osa heistä Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ja Etelä-Aasiassa, ja 2,7 miljardia ihmistä käyttää edelleen perinteistä biomassaa ruoanlaittoon. Luotettavien sähköpalvelujen alhainen saatavuus muodostaa merkittävän esteen taloudelliselle kehitykselle, kun taas laajalle levinnyt puupolttoaineen käyttö perinteisissä liesissä ja puuhiilen kestämaton käyttö aiheuttaa vakavia terveysongelmia ja metsien hävitystä.

Energialla on elintärkeä asema vuosituhaten kehitystavoitteiden saavuttamisessa, ja se on keskeinen tekijä köyhyyden poistamisessa ja osallistavassa kasvussa. Nykyaikaisten

energiapalvelujen saatavuus on kuitenkin edelleen yksi kestävän kehityksen päähaasteista, minkä takia se on komission kehitysyhteistyöpolitiikan tärkeimpiä tavoitteita²⁷.

Vähiten kehittyneet matalan tulotason maat vastaavat vain pienestä murto-osasta maailman kasvihuonekaasupäästöistä. Esimerkiksi Afrikassa on 15 prosenttia maailman väestöstä, mutta se tuottaa alle neljä prosenttia maailman hiilidioksidipäästöistä. Uusiutuvien energianlähteiden aiempaa laajempi käyttö ja energiatehokkuuden parantaminen näissä maissa lisää maiden talouksien kestävyyttä rajoittamatta maailman köyhimpien kansalaisten taloudellisia pyrkimyksiä. Vihreän energian vallankumous Afrikassa voisi tarjota paikallisia työpaikkoja ja uusia tulonlähteitä.

Öljyn hinnan vaihtelulla on olennaisia vaikutuksia kehittyviin talouksiin. Uusiutuva sähkö, energian kysynnän hallinta, markkinoiden suurempi avoimuus ja energiatehokkuus voivat lievittää öljyn hintasokkien vaikutusta. Edistämällä alueellista yhdentymistä ja sähkökauppaa sekä oikeudenmukaista ja tehokasta hinnoittelua EU voi parantaa sähköntoimitusten luotettavuutta ja kohtuuhintaisuutta ja myötävaikuttaa siten osallistavaan ja kestäväan kasvuun.

EU:n olisi ponnisteltava kaikin tavoin, jotta Afrikassa voidaan saavuttaa EU:n ja Afrikan energiakumppanuuden yhteiset tavoitteet, joita ovat nykyaikaisten energiapalvelujen saanti, alueelliset yhteenliittämät ja uusiutuva energia. EU:n energia-aloitetta²⁸ laajennetaan ja kehitetään edelleen ottamalla huomioon maailmanlaajuiset haasteet kuten ilmastonmuutos.

EU:n kehitysyhteistyöpolitiikkaa käsittelevässä komission vihreässä kirjassa²⁹ korostetaan kestävän energian merkitystä keskeisenä kehityksen kannustimena. EU:lla on ainutlaatuiset mahdollisuudet antaa energia-alalla apua kehitysmailla ja erityisesti vähiten kehittyneille maille. Lisätyötä tarvitaan, jotta energiakysymykset voidaan ottaa täysimääräisesti huomioon kehitysyhteistyössä ja edistää samalla kattavia energiapolitiikkoja, uudistustoimenpiteitä, suotuisia investointioitoja, infrastruktuurien kehittämistä ja energiatehokkuutta kyseisissä maissa.

Keskeiset jatkotoimet:

- Lisätään ponnisteluja, jotta energia-alalla voidaan saavuttaa EU:n ja Afrikan vuoden 2020 tavoitteet eli luotettavat ja varmat energian toimitukset ja entistä parempi kestävien energiapalvelujen saatavuus. EU:n ja Afrikan maiden ministerit sopivat tavoitteista Wienissä syyskuussa 2010.
- Kannustetaan alueellisen tason toimintaan oikeudellisten ja sääntelypuitteiden uudistamiseksi kehitysmaissa, erityisesti Afrikassa. Näin voidaan luoda markkinapohjaiset olosuhteet, jotka houkuttelevat yksityisen sektorin investointeja ja tehostavat alueellista energiakauppaa.
- Käytetään EU:n kehitysapua lisäresurssina investointihankkeiden vauhdittamiseen. Kohteena ovat sekä pienimuotoiset hankkeet, joilla parannetaan energiapalvelujen saantia

²⁷ SEC (2009) 534 lopullinen.

²⁸ Köyhyyden poistamiseen ja kestäväan kehitykseen tähtäävä EU:n energia-aloite (EUIE) käynnistettiin kestävan kehityksen huippukokouksessa Johannesburgissa vuonna 2002. Se on EU:n jäsenvaltioiden välinen energia-alan kehitysyhteistyön koordinoimien ylärakenne.

²⁹ KOM (2010) 629 lopullinen.

maaseutualueilla, että suuremmassa mittakaavassa toteutettavat hankkeet, joilla parannetaan energia-alan kilpailukykyä ja energian toimitusvarmuutta liitännäverkkojen ja suurten tuotantohankkeiden avulla.

- Sisällytetään energia-asiat kaikkiin EU:n kehitysyhteistyövälineisiin ja räätälöidään tukijärjestelmiä ja rahoitusvälineitä alan erityistarpeita varten asettamalla etusijalle valmiuksien kehittäminen ja teknologian siirto, myös tutkimuksen ja innovoinnin kautta. Kannustetaan kehittämään hajautettua uusiutuvan energian tuotantoa, edistetään yksityisiä aloitteita ja maksimoidaan paikallinen lisäarvo.
- Helpotetaan vähiten kehittyneiden maiden ilmatorahoituksen saantia erityisesti ilmastomuutossovimuksesta koskevista neuvotteluissa määrittelemällä uusi puhtaan kehityksen mekanismi, joka soveltuu paremmin energian saannin ja kestävä kehityksen tarpeisiin.

4. EU:N POLITIIKKOJEN EDISTÄMINEN SEN RAJOJEN ULKOPUOLELLA

Edellä esitettyjen strategioiden ja painopisteiden toteuttaminen edellyttää lisätoimia EU:n toiminnan yhtenäisyyden lisäämiseksi. Työ on myös rahoituksen osalta suunnattava EU:n ja sen jäsenvaltioiden etuihin ja painopisteisiin. Tämä edellyttää uudenlaista energiakumppanuusjärjestelmää EU:n keskeisten kumppanien kanssa.

4.1. Energia-alan kumppanuuksia koskeva strategia

Energia-alan kumppanuuksia koskeva kattava EU:n järjestelmä edellyttää soveltamisalan eriyttämistä ja joustavuutta sekä jokaista maata tai organisaatiota varten mukautettuja välineitä.

Jäljempänä olevassa taulukossa kuvataan, kuinka energiayhteistyön alaa on mukautettava ja eriytettävä sen mukaan, minkälaisia suhteita EU:lla on kumppaneihinsa (markkinoiden yhdentymiseen tähtäävä kumppanuus, kuluttaja-toimittajasuhde, kuluttaja-kuluttajasuhde), ja mitä oikeudellisia ja poliittisia välineitä olisi käytettävä. On myös muistettava, että useat maat voivat kuulua useampaan ryhmään ja että suhteen luonne saattaa muuttua ajan mittaan.

	Naapurimaat / markkinoiden yhden- tymiseen tähtäävät kumppanit	Keskeiset energian toimittajat ja kauttakulkumaat	Maailman keskeiset energia-alan toimijat	Kehitysmaat
Sovelta- misala	Kaikki EU:n energia-politiikan alaan kuuluvat kysymykset	Useita yhteistä etua koskevia asioita, kuten toimitusvarmuus /kysyntä, teollisuus-yhteistyö, kauppa- ja investointi-kysymykset ...	Keskitytään ensisijaisesti kysymyksiin, kuten tutkimukseen ja innovointiin, vähähiilisiin teknologioihin,	Matalapäästöiset kehitysstrategiat, energian saatavuus, poliittiset ja sääntelykehykset, energian tuotannon ja siirron edistäminen,

			energiatehokkuuteen, standardeihin ...	uusiutuva energia ...
Välineet	Energia-yhteisön perustamis-sopimus	Strategiset energia-vuoropuhelut	Ad hoc -energia-yhteistyö	Ad hoc -energia-yhteistyö
	Euroopan naapuruuspolitiikan välineet, kriisinhallintavälineet ja/tai erityiset kumppanuus- ja yhteistyösopimukset, jotka kattavat muun muassa energia-alan Energiaperuskirjaa koskeva sopimus		Muut soveltuvat välineet	EU:n kehitysyhteistyö-politiikan välineet ja tarvittaessa kriisinhallintavälineet
	Kauppasopimukset			

EU aloittaa vuoropuhelun jokaisen keskeisen kumppanin kanssa keskustellakseen siitä, mitä toinen osapuoli energiakumppanuudelta odottaa ja mitä keskinäisiä etuja se tuo.

4.2. Koordinaation parantaminen jäsenvaltioiden kesken

EU:n ja sen jäsenvaltioiden aiempaa yhtenäisempi suhtautuminen tuo jo etuja monenvälisissä energiaorganisaatioissa. Sitä voitaisiin kuitenkin edelleen tehostaa parantamalla jäsenvaltioiden ulkoisten strategioiden koordinoitua. Komissio perustaa tätä varten kansainvälistä energiayhteistyötä käsittelevän strategisen työryhmän, johon kuuluu jäsenvaltioiden ja asiaankuuluvien EU:n yksiköiden edustajia. Työryhmän toimintaa tuetaan tarkastelemalla yhdessä säännöllisesti EU:n yhteistyötä kolmansien maiden kanssa maa- tai aluekohtaisesti.

EU:n ja sen jäsenvaltioiden on pääsääntöisesti puhuttava yhdellä äänellä keskeisillä kansainvälisillä foorumeilla. Tällaisissa tapauksissa sovelletaan täysimääräisesti vilpittömän yhteistyön periaatetta, myös velvollisuutta varmistaa unionin ulkoisen edustuksen yhtenäisyys. Tällä on merkitystä erityisesti Kansainvälisen energijärjestön (IEA), Kansainvälisen energiafoorumin (IEF), energiatehokkuusyhteistyötä koskevan kansainvälisen kumppanuuden (IPEEC) ja kansainvälisen uusiutuvan energian viraston (IRENA) yhteydessä.

Kun G8- ja G20-maat alkavat määritellä energiapoliittisia painopisteitään entistä täsmällisemmin, EU:n on tärkeää saada äänensä kuuluviin strategisista aiheista, joita ovat muun muassa avomeriporauksen turvallisuus, ydinturvallisuus, öljyn hintojen vaihtelu, markkinoiden hallintotapa ja fossiilisten polttoaineiden tukeminen.

Keskeiset jatkotoimet:

- Perustetaan kansainvälistä energiayhteistyötä käsittelevä strateginen työryhmä.
- Edistetään G8-/G20-maiden energia-asialistalla käytännön toimia, jotka koskevat avomeriporauksen turvallisuutta, ydinturvallisuutta ja matalapäästöisiä kehitysstrategioita, ja tehdään yhteistyötä kolmansien maiden kanssa öljyn hintavaihteluihin liittyvien

ongelmien käsittelemiseksi.

- Hyödynnetään edelleen synergioita Kansainvälisen energiajärjestön kanssa energia-alan ennusteiden, markkina-analyysien ja teknologiayhteistyön osalta.
- Varmistetaan EU:n aktiivinen osallistuminen maailmanlaajuiseen energia-alan hallintoa koskevaan keskusteluun ja EU:n johtava asema olemalla säännöllisesti läsnä, kun asiaankuuluvia kansainvälisiä energiahankkeita ja -kehyksiä käsitellään.

4.3. EU:n ulkoisen avun optimointi energia-alalla

Energia on EU:n ulkoisen avun ohjelmien keskeinen osatekijä. Keskustelut EU:n monivuotisesta rahoituskehystä vuoden 2013 jälkeen tarjoavat mahdollisuuden varmistaa, että energiaan liittyvät toimet ovat mukana EU:n kaikissa ulkosuhdevälineissä, sekä aihekohtaisesti että maantieteellisesti, tässä tiedonannossa esitettyjen painopisteiden mukaisesti.

Päällekkäisyyksien välttämiseksi EU:n olisi koordinoitava tukensa paremmin jäsenvaltioiden antaman, samoin kuin kansainvälisten rahoituslaitosten antaman tuen kanssa. Näitä rahoituslaitoksia ovat Euroopan investointipankki (EIP), Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki (EJKP), muut eurooppalaiset kehityspankit ja Maailmanpankki. EU pyrkii maksimoimaan erilaisten eurooppalaisten panostusten väliset yhteisvaikutukset, kuten jo tehtiin Tsernobylin suojakuoren rahoituksen yhteydessä. Tarvittaessa komissio tekee yhteistyötä eurooppalaisten kehityspankkien kanssa varmistaakseen, että niiden rahoitusvälineet sopivat paremmin EU:n kolmansissa maissa harjoittaman energiapolitiikan tarpeisiin ja tavoitteisiin.

Komissio suunnittelee tämän takia sellaisen tietokannan perustamista, joka sisältää tiedot EU:n, EU:n jäsenvaltioiden, EIP:n, EJKP:n ja muiden tahojen rahoittamista energiahankkeista kumppanuusmaissa.

Keskeiset jatkotoimet:

- Otetaan energiavarmuus, energian saanti ja kestävyys huomioon EU:n ulkoisten rahoituspuitteiden kaikilla osa-alueilla vuoden 2013 jälkeen.
- Edistetään eurooppalaisten rahoituslaitosten välineiden yhdenmukaistamista EU:n ulkoisen energiapolitiikan painopisteiden kanssa, jotta parannetaan EU:n toimien näkyvyyttä ja vaikutusta kolmansissa maissa.
- Perustetaan tietojenvaihtoväline, jonka tarkoituksena on kerätä ja esittää tiedot EU:n ja sen jäsenvaltioiden energiaohjelmista ja -hankkeista kolmansissa maissa.

5. PÄÄTELMÄT

EU:n energiapolitiikka perustuu kolmeen tavoitteeseen: energian toimitusvarmuus, kilpailukyky ja kestävyys. Ulkoinen ulottuvuus on niissä kaikissa ratkaisevassa asemassa. Johdonmukainen ja hyvin koordinoitu ulkoinen energiapolitiikka on elintärkeää myös sisämarkkinoiden ja keskeisten poliittisten tavoitteiden toteuttamisen kannalta, kansainvälinen yhteistyö mukaan luettuna. Yhtenäinen, dynaaminen ja ennakoiva ulkoinen energiapolitiikka

on elintärkeää, jotta EU ja sen jäsenvaltiot voivat vahvistaa johtoaseman energiapoliittisessa maantieteessä, edistää tehokkaasti sekä EU:n että kansallisia energiaetuja EU:n rajojen ulkopuolella ja lisätä EU:n teollisuuden kilpailukykyä.

Energia-alan EU:n sisämarkkinat, energiakaupan, -investointien ja -turvallisuuden vakaa oikeudellinen kehys, EU:n hiilidioksidimarkkinat ja niiden kansainväliset yhteydet sekä infrastruktuureille, teknologialle, tutkimukselle ja kehittämiselle annettava EU:n rahoitus antavat EU:lle monia vahvuuksia ja mahdollistavat kumppanuuksia, jotka hyödyttävät sekä EU:ta ja sen jäsenvaltioita että EU:n yhteistyökumppaneita.

Jotta nämä mahdollisuudet voidaan täysimääräisesti hyödyntää ja ajaa EU:n ja sen jäsenvaltioiden etuja entistä tehokkaammin muuttuvilla energian maailmanmarkkinoilla, tässä tiedonannossa ehdotetaan useita Euroopan unionin etujen mukaisia strategisia toimia ja tavoitteita. Ne on koordinoitava täysin kaikkien jäsenvaltioiden kanssa, ja niiden on myös oltava johdonmukaisia EU:n muiden alojen politiikan kanssa ja vahvistettava niitä keskinäisesti mahdollisuuksien mukaan. Tällaisia politiikan aloja ovat muun muassa ulkosuhteet, kauppa, kehitysyhteistyö, laajentuminen, kilpailu, tutkimus, innovointi, ympäristö ja ilmastotoimet. Energiakumppanuuksissa olisi pyrittävä täydentävyyteen ja yhteyksiin, jotka ovat hyödyllisiä sekä energiapolitiikan että unionin ja asiaankuuluvien kumppanuusmaiden välisten laajempien suhteiden kannalta. Tällainen kattava lähestymistapa varmistaisi, että EU:n energian toimitusvarmuuden ja kestävyysparantamiseen tähtäävät toimet ovat linjassa poliittisen ja taloudellisen yhteistyön kehityksen kanssa, joka perustuu demokraattisiin arvoihin ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja jos mahdollista parantaa tilannetta niiden suhteen. Nämä painopisteet olisi tuotava esiin myös korkean edustajan ja Euroopan ulkosuhdehallinnon työssä, mikä antaa EU:n valtuuskunnille strategisissa kumppanuusmaissa aktiivisen roolin painopisteiden toteuttamisessa.

Ehdotusten toteuttaminen ei ainoastaan edistä EU:n energiapolitiikan tavoitteita. Se voi myös auttaa lisäämään toimitusvarmuutta, vakautta ja vaurautta koko maailmassa.

Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa hyväksymään ehdotetun lähestymistavan. Komissio toivoo myös voivansa jatkaa vuoropuhelua kaikkien sidosryhmien kanssa, jotta EU:n ulkoisen energiapolitiikan kunnianhimoisista tavoitteista voidaan tehdä todellisuutta.